

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Van ontwrichting naar verbinding

Tweedaags symposium met Maurizio

Andolfi

Georganiseerd door De Rotterdamse Kring
en Kennisprtt

[Ede, 15 en 16 november 2017]

Steve Adeney

Professor Maurizio Andolfi was voor velen van de honderdvijftig aanwezigen geen onbekende. Volgens Cor Vreugdenhil, consulent voor MoleMann en een van de initiatiefnemers van het symposium, lopen de contacten met de Rotterdamse Kring met Andolfi al twintig tot vijfentwintig jaar.

Andolfi is kinderpsychiater, geboren in Italië, en heeft zich tot gezinstherapeut ontwikkeld in Amerika. Zijn voorbeelden zijn eerstegeneratiepioniers als Salvador Minuchin, Virginia Satir, Carl Whitaker en Ivan Boszormenyi Nagy. Met een knipoog zei hij dat je pas pionier genoemd mag worden als je vijfenzeventig bent en: 'Ik heb nog een paar weken te gaan.'

De laatste jaren heeft hij een aantal onderwijsdvd's gemaakt waarin hij op aanschouwelijke wijze zijn gedachtegoed en methodieken laat zien. Zijn visie is dat we leren door te zien en te ervaren, niet alleen vanuit theoretische teksten.

Het was een boeiend en soms ontroerend symposium. Andolfi zocht persoonlijk contact met de deelnemers en maakte zijn visie en werkwijze zichtbaar, zowel in de manier waarop hij zich presenteerde alsook in zijn dvd's. De dvd's waren een verrijking door zijn creatieve en beeldende wijze van onderwijs geven.

Andolfi stelde zich voor door op zeer persoonlijke wijze zijn relatie met de pas overleden Minuchin te illustreren, met anekdoten over wat hem voor zijn eigen ontwikkeling geïnspireerd heeft. Het was

een pleidooi om onze wortels niet te vergeten. De pioniers leerden door ervaring.

Hij noemde het *practice based evidence* in plaats van *evidence based practice*. Geïnspireerd door het werken in de getto's ontwikkelde Andolfi zijn *multi generational family therapy*, als een huis met drie etages met kinderen, ouders en grootouders.

Van Minuchin nam hij het belang van werken met kinderen mee in plaats van vooral te focussen op de volwassenen. Hij zei daarover: 'Ik ontdekte dat het kind voor mij de belangrijkste gids is.' Kinderen kunnen fantastische mediators zijn tussen de generaties. Kinderen ruiken de spanning. De ergste waarheid is beter dan de beste leugen. Wat kinderen echt beschadigt, is rolomdraaiing wanneer ze chronische verzorgers van hun ouders worden.

Tijdens de vragenronde werd de zorg geuit of je de kinderen daarmee niet te verantwoordelijk maakt en hen niet te veel belast. Andolfi bleef bij zijn visie dat kinderen hulpbronnen zijn. Je moet ze met respect behandelen en oog hebben voor de last die ze zo vaak dragen. Laat ze het verwoorden. De kinderen worden niet verantwoordelijk gesteld voor verandering. Andolfi gaat via de kinderen naar de ouders en andere verantwoordelijke volwassenen uit hun netwerk. Hij staat achter de visie dat genezing uit de familie komt. Gezinstherapie is volgens hem de beste individuele therapie die er is.

Boeiend was ook de wijze waarop Andolfi met vragenstellers omging. Hij maakte het persoonlijk en op een zachtmoedige wijze verbond hij de vraag met de levensgeschiedenis van de vraagsteller. Het gaat uiteindelijk niet om methodieken maar om jezelf als therapeut. Hij legde ons de volgende vragen voor: heb je oog voor je eigen valkuilen en kwetsbaarheden? Ben je bereid om je te verbinden met de cliënt-familie en hun pijn te voelen? Samen met

de rol van het kind in therapie en het kijken naar de drie generaties, zijn dit de belangrijkste thema's in zijn werk.

Op de eerste dag was het niet gelukt een liveconsult te laten plaatsvinden. In het bespreken van de casus met de betrokken hulpverleners bleef Andolfi trouw aan zijn visie. Hij vroeg een van de hulpverleners om de jongen in kwestie toch te bellen en hem te vragen of hij zijn moeder wil vragen mee te komen. 'I am no magician, if I don't see their eyes I don't know how to help.'

Andolfi was kritisch over de manier waarop hulpverlening vaak georganiseerd is rondom gezinnen. Ethiek is achter het gezin gaan staan en ons niet verschuilen achter protocollen. Hij kan nogal boud zijn in zijn uitspraken, zoals 'Professionals tend to protect themselves more than the child.' Toch raakte hij een belangrijk punt in een hulpverleningscultuur waar we steeds elke stap schriftelijk moeten verantwoorden. Vanuit zijn passie en betrokkenheid hield Andolfi ons een spiegel voor.

Op de tweede dag liet hij een prachtige en ontroerende film zien van zijn werk met Thomas (zie live consultatie *Thomas, king of Normandy*, z.j.), een adolescent die herstelt van een psychose. Thomas had zijn veiligheid, acceptatie en identiteit gevonden in de kliniek. Boeiend was te zien hoe de veranderingen bij deze jongen zich ontwikkelden in de twee jaar na de eerste consultatie en hoe open zijn aanvankelijk overbezorgde ouders waren geworden. Andolfi raakte op dreef als hij het had over wat hij ziet als de destructieve werking van psychiatrische instituties. Wij koloniseren mensen met onze dsm-5. Het meest destructieve gezin is nooit zo destructief als het psychiatrische systeem.

Deze dag was er wel een liveconsultatie met een gezin met drie geadopteerde kinderen uit Taiwan. De geïdentificeerde

patiënt was vastgelopen in haar ontwikkeling als 27-jarige nog thuiswonende dochter. Boeiend was te zien hoe snel Andolfi de focus verlegde van het probleem naar de gezinscontext door vragen te stellen als: 'Hoe kunnen we jullie als gezin helpen vandaag? Als je geen probleem had, was je niet als gezin gekomen.' Hierdoor werd de probleemdraagster competent gemaakt. Daarbij kwam een ander thema aan bod, wat hem nauw aan het hart ligt: de interculturele dimensie. Welke plek hebben haar geboorteland en haar biologische ouders in het leven van deze vrouw? Zij kwam letterlijk als bagage op Schiphol aan. Zij wist niet wie ze was. In de reflectie hierover ging het over de rol van heretikettering van de symptomen van de dochter. Door alleen op symptomen te focussen mis je waar het werkelijk om gaat in haar leven en in het gezinsleven. Therapie is dus niet alleen een kunst of techniek maar heeft ook een ethische dimensie.

Wat is de verdienste van Andolfi? Hij brengt op zeer beminnelijke en gezaghebbende wijze een visie op gezinstherapie die we steeds opnieuw moeten horen: wees trouw aan je visie dat genezing vanuit de familie komt. Laat je niet koloniseren door te denken in termen van pathologie. Benader het symptoom steeds relationeel in de context van minstens drie generaties. Het kind is een enorme hulpbron in therapie. Praat met het kind en niet over het kind. Zet jezelf in als therapeut, wees creatief en betrokken, wees je bewust van je eigen valkuilen, wees bereid om ook de pijn te voelen. Therapie is een weg die je aangaat met het gezin en met het kind als gids, om de kracht en hulpbronnen van het gezin en de familie tot ontwikkeling te laten komen. Andolfi is niet de stichter van een school of stroming, maar hij laat de rijkdom van de grond waaruit gezinsthera-

Van ontwrichting naar verbinding

pie is ontstaan opnieuw bemesten. Hij inspireert en brengt ons terug naar de basis. Is dit nieuw? Nee, we weten dit al lang. Is dit nieuw? Ja, want we vergeten het steeds weer.

Steve Adeney is systeemtherapeut bij Eleos GGZ te Dordrecht. E-mail: steve.adeney@gmail.com.

Literatuur

- Andolfi, M. (2017). *Multi generational family therapy*. New York/London: Routledge.
- Andolfi, M., Falcucci, M., Mascellani, A., Santona, A. & Sciamplicotti, F. (red.) (2010). *Het kind in gezinstherapie – De ideeën van Maurizio Andolfi*. Amsterdam: Hogrefe.
- Thomas, king of Normandy – The story of recovery after suffering from psychosis for a long time*. [Live consultative met Andolfi] (z.j.). Verkrijgbaar via: <http://www.accademiapsico.it/dvd-collection/thomas-king-of-normandy-the-story-of-recovery-after-suffering-from-psychosis-for-a-long-time.html>.